

Gevaarlijke stoffen en risicovolle bedrijven

Bedrijven zoals chemische fabrieken werken met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen. Het zijn 'risicovolle bedrijven' die aan strenge veiligheidsregels moeten voldoen.

Geen vrije vestiging risicovolle bedrijven

Als er een ongeluk gebeurt bij een risicovol bedrijf, kunnen gevaarlijke stoffen vrijkomen. Bijvoorbeeld bij een brand of een explosie. Dit kan zeer schadelijk zijn voor de omgeving van het bedrijf.

Daarom mogen risicovolle bedrijven zich niet overal vestigen. Ze mogen bijvoorbeeld niet in een gebied staan waar veel mensen wonen of werken. Dus niet in een woonwijk, bij een ziekenhuis of een school. Dit staat in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). In het Bkl staan regels voor gemeenten en provincies voor de beoordeling of het bedrijf in de buurt van bijvoorbeeld woonbebouwing kan worden toegelaten of, omgekeerd, woningen in de buurt van het bedrijf kunnen worden toegelaten.

Risico op zware ongevallen

Bedrijven waar veel gevaarlijke stoffen worden opgeslagen of gebruikt, vallen onder de paragraaf 3.3.1 (Seveso-inrichting) van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Daarin staan extra veiligheidsmaatregelen voor deze bedrijven, zoals opleidingseisen en noodplannen. Elk kwartaal verschijnt een lijst van bedrijven die onder de SEVESO paragraaf vallen op de [website van BRZO+](#).

BRZO+ is een samenwerkingsverband om te zorgen dat de meest risicovolle bedrijven van het land de veiligheidsregels eenduidig uitvoeren en dat het toezicht op die regels overal hetzelfde verloopt.

Etiketten gevaarlijke stoffen

Producten met gevaarlijke stoffen hebben gevarensymbolen en andere waarschuwingen op etiketten. Zo weten vervoerders, verwerkers en consumenten welke risico's de producten hebben.

Etiketten voor consumenten

Ook consumenten krijgen te maken met producten waar gevaarlijke stoffen in zitten, vooral bij schoonmaakmiddelen. Op de verpakking van zo'n product moet een waarschuwing staan, bijvoorbeeld een symbool. En een instructie waarin staat wat iemand moet doen bij direct contact met de gevaarlijke stof.

Regels etikettering bij vervoer

Er kan iets misgaan bij het vervoer van gevaarlijke stoffen. Hulpdiensten en omstanders moeten dan weten om welke stoffen het gaat. Daarom moeten vervoerders en producenten dit duidelijk aangeven met etiketten en gevarensymbolen.

Op de etiketten kan ook gebruiksinformatie staan. Bijvoorbeeld dat het product alleen in het ruim van het vliegtuig mag worden vervoerd.

Voorbeelden van waarschuwingen op etiketten:

[Vergroot afbeelding](#)

Gevaar voor aquatisch milieu

[Vergroot afbeelding](#)

Ontvlambaar

Op de site van het RIVM staan meer [gevaarsetiketten en kenmerken](#).

Identificatie gevaarlijke stoffen

Wereldwijd worden stoffen ingedeeld in [gevaarsnummers](#), bijvoorbeeld brandbare vloeistoffen of bijtende stoffen. Daarnaast gebruiken vervoerders voor de meestvervoerde stoffen een nummersysteem. Het nummer geeft aan om welke stof het gaat. Deze gevaarsnummers staan bijvoorbeeld op verpakkingen van

gevaarlijke stoffen. Bij het vervoer over spoor en weg staan de nummers ook op wagons of tankwagens.

Toezicht op etikettering gevaarlijke stoffen

De volgende organisaties houden toezicht op etikettering van gevaarlijke stoffen:

Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA). De NVWA gaat over de [etikettering van levensmiddelen](#) en de [etikettering van non-food producten](#) (zoals huishoudchemicaliën en wasmiddelen).

Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). De ILT gaat over de [regels over etikettering en gevarensymbolen bij het vervoer van gevaarlijke stoffen](#).

Ongevallen met gevaarlijke stoffen voorkomen in de leefomgeving

Gevaarlijke stoffen (zoals vuurwerk en benzine) kunnen grote schade aanrichten als er een ongeluk mee gebeurt.

Berekening acceptabel risico voor de leefomgeving

Voor allerlei soorten risico's berekent de overheid de kans dat zoiets iemand overkomt. Bijvoorbeeld voedselvergiftiging. Het risico dat iemand hieraan overlijdt mag niet hoger zijn per persoon dan eens in de 125.000 jaar. Voor de gevolgen van een natuurramp zoals een aardbeving is dit 1 op 500.000 jaar.

Ook bij vervoer, opslag, verwerking en gebruik van gevaarlijke stoffen maakt de overheid gebruik van zulke berekeningen.

Daarnaast kijkt de overheid naar het zogenaamde [groepsrisico](#). Dit cijfer geeft aan hoeveel slachtoffers er tegelijkertijd kunnen vallen: 10, 100 of 1000. Het groepsrisico is dus een maatstaf voor de verwachte omvang van een ramp.

Risico's zelf nakijken op risicokaart.nl

U kunt zelf op de [Risicokaart](#) nakijken waar in Nederland verhoogde risico's zijn. De basisgegevens van deze risicokaarten staan in het [Risicoregister](#).

Vuurwerk

Vuurwerk is een voorbeeld van een explosieve stof die grote schade kan aanrichten in bewoonde gebieden. Rond de jaarwisseling willen veel consumenten vuurwerk kopen. Daarom gelden er strenge regels binnen de bebouwde kom voor [vervoer, opslag en verkoop van vuurwerk](#).

Verantwoordelijkheid risico's gevaarlijke stoffen

De verantwoordelijkheid voor de veiligheid van gevaarlijke stoffen is verdeeld over een aantal overheden:

Externe veiligheid, transport gevaarlijke stoffen en regels voor het op de markt brengen en de uitstoot van stoffen: ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW).

Veiligheid binnen bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken: ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

Veiligheid van consumentenproducten, cosmetica, voedselcontactmaterialen en speelgoed: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Veiligheid van gebouwen, voorkoming en bestrijding van rampen: ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Veiligheidssituatie in de omgeving van risicovolle bedrijven: gemeenten en provincie. Zij moeten er onder meer voor zorgen dat milieuvergunningen aan de eisen voor externe veiligheid en uitstoot van stoffen voldoen.

Overzicht eisen en criteria milieuvergunning

De [Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen \(PGS\)](#) geeft vergunningverleners en toezichthouders een overzicht van voorschriften, eisen en criteria om:

- algemene regels op te stellen;

- een milieuvergunning te verlenen;

- toezicht te houden op de arbeidsveiligheid, milieuveiligheid en brandveiligheid van bedrijven.

Daarnaast stelt het Activiteitenbesluit regels voor de [uitstoot van gevaarlijke stoffen naar lucht en water](#).

Vervoer van gevaarlijke stoffen

De Nederlandse regels voor het vervoer van gevaarlijke stoffen staan in Basisnet. Deze wet geldt voor vervoer van gevaarlijke stoffen via weg, water en spoor. Dat zijn extra veiligheidsmaatregelen voor Nederland, aanvullend op de Europese regels.

Nuttige gevaarlijke stoffen

Veel producten voor het dagelijks gebruik bestaan uit chemische stoffen. Denk aan cosmetica, medicijnen, brandstoffen, schoonmaakmiddelen, verf en kunststoffen. Voor de meeste van deze producten kunnen de grondstoffen gevaarlijk zijn. Daarom zijn er [strengere Europese regels om ze veilig te kunnen vervoeren](#).

Regelgeving: eisen aan voertuigen, vervoermiddelen, verpakkingen en chauffeurs

Bij elke groep gevaarlijke stoffen horen bepaalde regels. Een bedrijf dat gevaarlijke stoffen wil vervoeren, moet zich houden aan regels voor:

- vervoermiddelen (zoals tankwagens, schepen, reservoirwagens);

- verpakkingen;

- chauffeurs (zij hebben vaak speciale diploma's nodig);

- vervoersdocumenten;

- [etikettering gevaarlijke stoffen](#).

De regels staan in de [Wet vervoer gevaarlijke stoffen](#) (Wvgs). De algemene regels staan in het [Besluit vervoer gevaarlijke stoffen](#). Daarnaast gelden specifieke [regels voor vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor](#) en over de weg. Ook gelden er [regels voor vervoer van gevaarlijke stoffen over zee](#) en binnenwateren. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) controleert transporteurs van gevaarlijke stoffen. Ook geeft de ILT informatie en advies aan vervoerders van gevaarlijke stoffen.

Tunnels en gevaarlijke stoffen

Vrachtwagenchauffeurs mogen niet zomaar [met gevaarlijke stoffen door alle tunnels rijden](#). Hiervoor gelden Europese regels. De veiligheids categorie waaronder de tunnel valt, bepaalt welke gevaarlijke stoffen erdoor mogen.

Melden incidenten bij vervoer gevaarlijke stoffen

Tijdens het vervoer van gevaarlijke stoffen kan een ongeluk gebeuren. Of een lek in de tank ontstaan. Dan moeten de hulpdiensten gewaarschuwd worden via 112. Daarna moeten de transporteur en andere betrokkenen het ongeluk zo snel mogelijk melden bij de Inspectie Leefomgeving en Transport.

Extra Nederlandse eisen: het Basisnet

Nederland heeft bovenop de Europese regels extra afspraken opgenomen voor de veiligheid van omwonenden. Ook die staan in de Wet vervoer gevaarlijke stoffen (Wvgs). In die wet is namelijk het Basisnet te vinden.

De kans op ongelukken tijdens het vervoer van gevaarlijke stoffen is in Nederland zeer klein. Het risico op een incident of ongeval kan voor onrust zorgen bij de inwoners van gemeenten waar het vervoer van gevaarlijke stoffen doorheen gaan. Basisnet beschrijft per traject wat het maximale risico is van het vervoer van gevaarlijke stoffen. Als het risico hoog is, mogen er dicht bij het traject geen woningen komen te staan. En bijvoorbeeld ook geen ziekenhuizen, basisscholen of verpleeghuizen.

Doelen Basisnet

Basisnet heeft de volgende doelen:

Mogelijkheden open houden voor het vervoer van gevaarlijke stoffen tussen locaties van productie, verwerking en overslag in Nederland en het buitenland, nu en in de toekomst.

Risico's voor omwonenden langs de routes binnen aanvaardbare grenzen houden. In Basisnet heten deze grenzen risicoplafonds.

De grenzen vertalen in heldere regels voor de ruimtelijke plannen van provincies en gemeenten, bijvoorbeeld in bestemmingsplannen.

Berekening risico's vervoer gevaarlijke stoffen

De regels die in Basisnet zijn vastgesteld, zijn gebaseerd op:

vervoersvoorspellingen tot 2020;

het aantal inwoners nu en in de toekomst;

de bebouwing nu en in de toekomst.

Jaarlijkse herberekening risico's

De risico's mogen niet groter worden dan in Basisnet staat. Daarom berekent het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) de risicoplafonds ieder jaar opnieuw. Voor de berekening gebruikt het ministerie de gegevens van het daadwerkelijke vervoer van gevaarlijke stoffen. En veranderingen in de omgeving. Bijvoorbeeld verbeteringen aan het spoor, de waterweg of de weg. En veranderingen in het aantal omwonenden. Blijkt uit de berekening dat er meer vervoer met gevaarlijke stoffen was dan toegestaan, dan volgt een overleg met de vervoerbedrijven. Als dat niet helpt, kan de minister van IenW het vervoer van bepaalde gevaarlijke stoffen over een bepaalde route verbieden.

De Rijksoverheid heeft een [programma ontwikkeld om de risico's van het vervoer van gevaarlijke stoffen](#) te berekenen. Dit programma heet RBM II. De [Handleiding Risico-Analyse Transport \(HART\)](#) beschrijft hoe gebruikers berekeningen met dit programma moeten uitvoeren.

Overheid koopt huizen op na invoering Basisnet

In enkele gemeenten in Nederland staan huizen binnen de risicozones van Basisnet. Dat zijn Rotterdam, Hardinxveld-Giesendam, Sliedrecht, Ridderkerk, Halderberge, Moerdijk en Roosendaal. Eigenaren kunnen hun woning verkopen aan de overheid. Die sloopt het pand vervolgens of geeft het een nieuwe bestemming. Rijkswaterstaat voert de regeling uit.